

Kort sammendrag for Osloregionen, NTP-oppdrag 3 2025: Mer for pengene

Transportsektoren står overfor økende økonomiske utfordringer og må bruke ressursene mer effektivt for å nå transportpolitiske mål. Analysen viser at kostnadsnivået i stor grad påvirkes av krav og standarder, planprosesser og hvordan drift, vedlikehold og investeringer prioriteres gjennom infrastrukturens levetid.

Transportvirksomhetene anbefaler derfor å gjøre «mer for pengene» til et overordnet prinsipp, blant annet gjennom bedre porteføljestyling, forenkling av regelverk, mer effektive planprosesser, sterkere livsløpsperspektiv, bedre datagrunnlag for beslutninger og bedre utnyttelse av leverandørmarkedet. Målet er å øke nytten av hver krone som investeres i sektoren.

Relevante merknader for Osloregionen

- Større fokus på å ta vare på eksisterende infrastruktur

Rapporten argumenterer for at mer av ressursene bør dreies mot vedlikehold, fornying og mindre målrettede utbedringer fremfor nye, store investeringsprosjekter. Dette er særlig viktig i Osloregionen, hvor store deler av jernbane-, vei- og kollektivinfrastrukturen er høyt belastet og aldrende.

- 2. Økt prioritering av samfunnsøkonomisk lønnsomhet

Transportvirksomhetene anbefaler at prosjekter i større grad prioriteres etter nytte per krone. For Osloregionen kan dette styrke prosjekter som gir store kapasitets- og framkommelighetsgevinster for mange reisende, særlig på jernbane- og kollektivnettet.

- 3. Kongsvingerbanen trekkes fram som eksempel

Rapporten bruker planlegging av kryssingsspor på Kongsvingerbanen som et konkret eksempel på hvordan kommunale krav kan øke kostnadene betydelig uten tilsvarende nytte.

- 4. E16 Kongsvinger–E6 illustrerer utfordringer med innsigelser

Prosjektet mellom Kongsvinger og Kløfta brukes som eksempel på hvordan fylkeskommunale innsigelser kan øke kostnadene

- 5. Jernbanens vedlikeholdsetterslep får stor betydning på Østlandet

Rapporten viser til at Bane NORs analyser dokumenterer betydelig etterslep på vedlikehold og fornyelse i jernbanen. Dette er særlig relevant for de mest trafikkerte banestrekningene rundt Oslo, hvor punktlighet og kapasitet er avgjørende for både arbeidsreiser og godstransport.

- 6. Kortere og mer effektive planprosesser

Det anbefales å redusere planleggingstid og omfang av utredninger. Dette kan få stor betydning for gjennomføringen av store samferdselsprosjekter i Oslo-området, hvor plan- og reguleringsprosesser ofte er komplekse og involverer mange aktører.

- 7. Mer fleksible krav og standarder

Rapporten foreslår å myke opp nasjonale krav og standarder og i større grad akseptere «god nok»-løsninger. Dette kan være særlig relevant i tettbygde områder i Oslo-regionen, hvor høye standardkrav ofte utløser kostbare tunneler, bruer eller omfattende arealinngrep

3. Politisk viktige problemstillinger

Rapportens mest grunnleggende politiske budskap er at Norge ikke lenger kan bygge seg ut av transportutfordringene gjennom stadig større investeringer. Transportvirksomhetene argumenterer for at fremtidig transportpolitikk i større grad må handle om strengere prioritering, enklere standarder, raskere planprosesser, mer vedlikehold og sterkere krav til dokumentert nytte per investert krone. Dette representerer et tydelig skifte fra «bygge mer» til «utnytte og forvalte bedre»

- Mindre nybygging – mer vedlikehold og oppgradering
- Samfunnsøkonomisk lønnsomhet skal få større betydning
- Utfordring av dagens krav og standarder
- Utfordring av plan- og innsigelsessystemet
- Krav om «minimumsalternativer»
- Klima- og miljøkrav som kostnadsdriver
- Fylkeskommunenes rolle og handlingsrom
- Prioritering av prosjekter som faktisk kan gjennomføres
- Mulig statlig styring gjennom porteføljestyling